

СТАН ІНШОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З МІЖНАРОДНОЇ ІНФОРМАЦІЇ

MODEL OF STRUCTURE AND CONTENT STATE OF FUTURE SPECIALISTS IN INTERNATIONAL INFORMATION FOREIGN TRAINING FOR PROFESSIONAL ACTIVITY

У статті визначено сучасний стан іншомовної підготовки майбутніх фахівців з міжнародної інформації. Проаналізовано результати опитування викладачів та студентів. Проаналізовано результати тестування з англійської мови студентів 4-х та 5-х курсів. Досліджено, що існує потреба в удосконаленні навчального процесу. Визначено, що шляхами для вдосконалення є впровадження педагогічних умов і структурно-функціональної моделі такого процесу.

Ключові слова: майбутні фахівці з міжнародної інформації, іншомовна підготовка, навчальні плани, професійна спрямованість, професійні завдання, тестування, опитування.

В статье определено современное состояние иноязычной подготовки будущих специалистов по международной информации. Проанализированы результаты опроса преподавателей и студентов. Проанализированы результаты тестирования по английскому языку студентов 4-х и 5-х курсов. Доказано, что существует потребность в совершенствовании учебного процесса.

Определено, что путями для совершенствования является внедрение педагогических условий и структурно-функциональной модели такого процесса.

Ключевые слова: будущие специалисты по международной информации, иноязычная подготовка, учебные планы, профессиональная направленность, профессиональные задачи, тестирование, опрос.

The article defines the current state of future specialists in international information foreign language training formation. The results of the survey of teachers and students are analyzed. The results of the 4th and 5th years students testing in English are analyzed. It was investigated that there is a need for improvement of the educational process. It is determined that the ways of improving are the implementation of pedagogical conditions and structural-functional model of such a process.

Key words: future specialists in international information, foreign language training, curriculum, professional orientation, professional tasks, testing, questioning.

УДК 378.147:[81'243:007]

Жигунова В.О.,

аспірант кафедри соціальної роботи і соціальної педагогіки Хмельницького національного університету

Постановка проблеми у загальному вигляді.

В Україні спеціальність «Міжнародна інформація» відкрито в 1993 році на базі Інституту міжнародних відносин Київського національного університету ім. Т. Шевченка, який і донині займає лідируючі позиції в підготовці фахівців з міжнародної інформації. Нині спеціальність представлена у 19 університетах в різних регіонах країни. Особливе місце в підготовці майбутніх фахівців з міжнародної інформації займає іншомовний компонент. Тому іншомовна підготовка є однією з актуальних проблем професійної підготовки майбутніх фахівців з міжнародної інформації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Значний внесок у формування системи іншомовної підготовки роблять вітчизняні вчені, закладаючи у своїх дослідженнях фундаментальний базис для її подальшого розвитку. Враховуючи сучасні тенденції іншомовної професійно-педагогічної освіти, виконано низку дисертаційних досліджень, зокрема: І.М. Чемерис, С.М. Опратним, Б.І. Шуневичем, Н.А. Сурою, Д.І. Демченко, Н.О. Микитенко, І.В. Секрет, О.В. Хоменком та ін.

У роботі Н.О. Микитенко представлено теорію й технології формування іншомовної професійної компетентності майбутніх фахівців природничих спеціальностей [1]. Вчена довела, що ефективність процесу іншомовної підготовки майбутніх фахівців суттєво підвищується за

умови реалізації адаптивної дисипативної системи формування іншомовної професійної компетентності [1, с. 8].

У дисертаційному дослідженні І.В. Секрет обґрунтовано концептуально-методологічні передумови дослідження проблеми іншомовної професійної компетентності фахівця та її формування в умовах дистанційної освіти; розкрито сутність, зміст, структуру та особливості іншомовної підготовки майбутніх фахівців [2].

У своїй роботі Н.А. Сурою було здійснено опис іншомовної підготовки майбутніх фахівців з інформаційно-комунікаційних технологій у технічних університетах, обґрунтовано її науково-теоретичні засади, методологічне забезпечення та розроблено модель такої підготовки [3].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на велику кількість праць, присвячених питанню професійно спрямованої іншомовної підготовки майбутніх фахівців, питання іншомовної підготовки майбутніх фахівців з міжнародної інформації раніше не вивчалось. Тому перед нами стоять такі завдання:

1) проаналізувати навчальні плани з дисциплін, що стосуються викладання іноземних мов, для визначення їх професійної спрямованості на іншомовну підготовку майбутніх фахівців з міжнародної інформації;

2) визначити рівень професійної спрямованості викладання фахових дисциплін для майбутніх фахівців з міжнародної інформації;

3) дослідити вплив професійної спрямованості підготовки на формування професійних якостей майбутнього фахівця з міжнародної інформації та встановити рівень їх професійної іншомовної компетентності.

Мета статті – проаналізувати забезпечення професійної спрямованості іншомовної підготовки майбутніх фахівців з міжнародної інформації щодо стану її сформованості.

Виклад основного матеріалу. Для проведення констатувального експерименту нами обрано 4 ВНЗ України: Хмельницький національний університет, Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича, Тернопільський національний економічний університет та Східноєвропейський національний університет ім. Л. Українки. Участь у ньому приймало 54 студенти та 12 викладачів.

Для вирішення першого завдання було досліджено навчальні плани з дисциплін, що стосуються тематики роботи. Навчальні плани містять у собі розподіл кредитів ECTS, план навчального процесу за семестрами, обсяг навчальних годин, форми підсумкового контролю, державні атестації. Можемо констатувати, що майбутні фахівці з міжнародної інформації вивчають дві іноземні мови: англійську як першу іноземну та другу іноземну (факультативно). Вивчення англійської мови відбувається з першого навчального семестру, проте дисципліни, пов'язані з вивченням англійської мови професійного спрямування, з'являються у навчальному плані студентів лише з п'ятого семестру. Курс вивчення другої іноземної мови розпочинається з четвертого навчального семестру. Окрім аудиторних занять, навчальний план передбачає проходження перекладацької практики в шостому навчальному семестрі. Проте в навчальному плані не передбачено викладання окремих дисциплін професійного спрямування іноземною мовою. У процесі проведення експерименту здійснено анкетування викладачів і визначено, що 74,97% з них вважають за доцільне викладання предметів професійного спрямування іноземною мовою, оскільки це підвищить рівень іншомовної підготовки професійного спрямування. У свою чергу, 24,99% викладачів зазначили, що їм важко відповісти на це запитання, пояснивши це тим, що така практика є доцільною лише для студентів, які мають достатній рівень володіння мовою, щоб забезпечити повне розуміння дисципліни. Щодо студентів, то 70,3% опитаних вважають за доцільне викладання окремих дисциплін іноземною мовою. Проте анкетування викладачів підтвердило, що 41,65% викладачів, які здійснюють іншомовну підготовку майбутніх фахівців з міжнародної інформації, недостатньо володіють знаннями саме з міжнародної інформації, що не дозволяє їм повно-

цінно здійснювати іншомовну підготовку професійного спрямування.

На нашу думку, суттєвим недоліком навчального плану для спеціальності «Міжнародна інформація» є обмеження вибору для вивчення студентами другої іноземної мови. Опитування студентів, що проводилось у грудні 2016 року, показало, що 70,3% з них незадоволені представленими варіантами і вважають за доцільне надання студентам права особистого вибору другої іноземної мови. Окрім німецької, студенти хотіли б вивчати наступні мови: французьку, іспанську, польську, китайську. Результати опитування студентів представлені на рисунку 1.

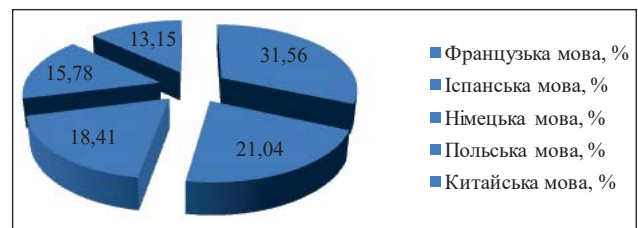

Рис. 1. Вподобання студентів щодо вибору другої іноземної мови для вивчення

Отже, відповідно до наведених вище результатів можемо констатувати, що існує потреба розширення переліку мов для факультативного вивчення в якості другої іноземної мови.

Вивчення робочих програм та практики викладання іншомовних дисциплін показало, що саме професійній спрямованості іншомовної підготовки майбутніх фахівців з міжнародної інформації приділяється недостатньо уваги. Навчальні програми для різних напрямів підготовки галузі знань «Міжнародні відносини» мало відрізняються між собою, недостатньо враховують специфіку професійної діяльності майбутніх фахівців. Окрім цього, в процесі опитування викладачів іноземних мов, які працюють зі студентами спеціальності «Міжнародна інформація» (далі – МІ), визначено, що перед викладачами стоїть низка перешкод, щоб покращити професійну спрямованість іншомовної підготовки майбутніх фахівців. Результати опитування викладачів представлені на рисунку 2.

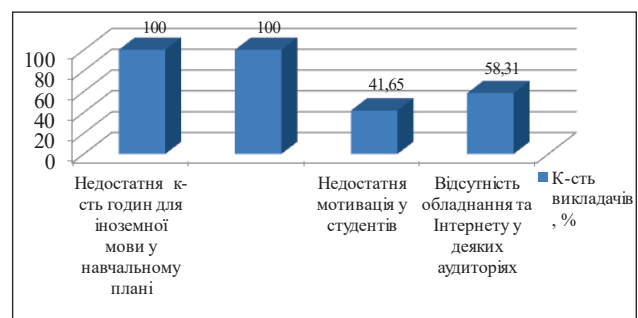

Рис. 2. Основні перешкоди в покращенні іншомовної підготовки майбутніх фахівців з МІ за результатами опитування викладачів

Отже, в процесі іншомовної підготовки майбутніх фахівців з МІ існує низка проблем, головними з яких є недостатня кількість годин для іншомовної підготовки в навчальному плані та низький рівень у студентів іншомовної підготовки загального спрямування. Більше того, 33,32% викладачів зазначили, що їм часто під час занять з іноземної мови доводиться пояснювати студентам матеріал, який мав бути роз'яснений на лекціях з української мови та країнознавства, а 58,31% зазначили, що їм інколи доводиться це робити. Не всі навчальні аудиторії обладнані у відповідності до сучасних вимог вивчення іноземної мови. Також процес іншомовної підготовки гальмується недостатньою мотивацією студентів. Тому викладачі та адміністрація ВНЗ повинні йти в ногу з часом, оскільки змінюється суспільство, а отже, працюючи зі студентами, вони повинні застосовувати інноваційні прийоми та методи навчального процесу для заохочення та мотивації майбутніх фахівців.

У грудні 2016 року було проведено опитування студентів спеціальності «Міжнародна інформація», які проходять підготовку за освітньо-кваліфікаційним рівнем (далі – ОКР) «Бакалавр» та «Магістр». Респондентам було запропоновано відповісти на деякі запитання для виявлення оцінки майбутніх фахівців до рівня їхньої іншомовної підготовки. В опитуванні брали участь 54 особи (18 із них проходять підготовку за ОКР «Магістр» та 36 – «Бакалавр»).

Поставлене запитання: «Чи можете Ви ефективно використовувати іноземну мову для вирішення професійних завдань?»

Результати опитування представлені в таблиці 1.

Таблиця 1
Результати опитування студентів, %

	Студенти-бакалаври	студенти-магістри
так, можу	13,9	83,32
ні, не можу	86,1	16,68

Для визначення зв'язку між ОКР та здатністю ефективно використовувати іноземну мову для вирішення професійних завдань нами проведено кореляційний аналіз за допомогою коефіцієнту контингенції Пірсона (ϕ).

Будується таблиця спряженості ознак.

Таблиця 2
Таблиця спряженості ознак

	студенти-бакалаври	студенти-магістри	Σ
так, можу	5	30	35
ні, не можу	31	6	37
Σ	36	36	71

Визначення коефіцієнту контингенції ϕ за формулою (1):

$$\phi = \frac{ad-bc}{\sqrt{(a+b)(a+c)(b+d)(c+d)}}, \quad (1)$$

де a, b, c, d – значення змінних, що розташовані у відповідних комірках таблиці спряженості.

Отже, коефіцієнт контингенції $\phi = -0,7$.

Для перевірки значущості коефіцієнта кореляції ϕ використовують t роз статистику Стьюдента, яку обчислюють за формулою (2):

$$t_{роз} = |r_{xy}| \cdot \sqrt{\frac{n-2}{1-r_{xy}^2}}, \quad (2)$$

де n – загальна кількість спостережень;

r_{xy} – коефіцієнт кореляції.

Перед розрахунком висуваємо гіпотези:

H_0 : зв'язку між ОКР та здатністю ефективно використовувати іноземну мову для вирішення професійних завдань не існує;

H_1 : зв'язок між ОКР та здатністю ефективно використовувати іноземну мову для вирішення професійних завдань існує

Для прийняття правильної гіпотези розраховуємо t роз статистику Стьюдента:

Отже, $t_{роз} = 35,59$.

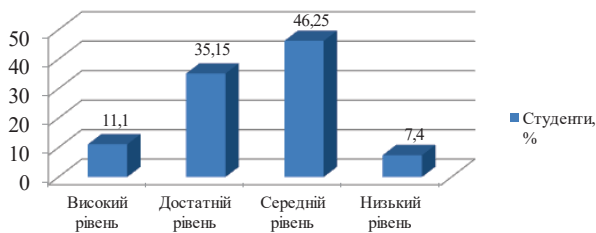
Розрахуємо теоретичне значення коефіцієнту Стьюдента, яке ми отримуємо в пакеті MS Excel за допомогою функції СТЬЮРАСПОБР ($\alpha, N-2$), де α – рівень значущості ($\alpha = p-1$, тут p – рівень надійності 0,95). Розрахувавши t_m , отримано значення 1,99.

Оскільки $t_{роз} < t_m$ ($35,59 > 1,99$), то приймаємо гіпотезу H_1 , тобто зв'язок між ОКР та здатністю ефективно використовувати іноземну мову для вирішення професійних завдань існує. Тобто ми математично підтвердили, що майбутні фахівці, які проходять підготовку за ОКР «Бакалавр», у порівнянні з тими, що проходять підготовку за ОКР «Магістр», мають недостатній рівень сформованості іншомовної підготовки.

Для встановлення рівня професійної іншомовної компетентності майбутніх фахівців з МІ в межах іншомовної підготовки проведено їх вхідне тестування. Тестування включає 18 запитань з англійської мови професійного спрямування. Питання 1–17 оцінювалися по 1 балу за 1 правильну відповідь, а питання 18 – 3 бали за правильну відповідь. Тобто в разі надання всіх правильних відповідей максимально можна було отримати 20 балів. Для встановлення рівня професійної іншомовної компетентності застосовано наступну шкалу оцінювання:

- 19 – 20 правильних відповідей – високий рівень
- 17 – 18 правильних відповідей – достатній рівень
- 15 – 16 правильних відповідей – середній рівень
- 13 – 14 правильних відповідей – низький рівень

Тестування проводилось для студентів 4-х та 5-х курсів (ОКР «Бакалавр» та «Магістр» відповідно). Результати тестування представлені на рисунку 3.

Рис. 3. Результати вхідного тестування студентів 4-го та 5-го курсів спеціальності «Міжнародна інформація»

На основі проведеного вхідного тестування можемо констатувати, що серед студентів 4-х та 5-х курсів переважає середній та достатній рівень сформованості іншомовної компетентності (46,25% та 35,15% відповідно). Недоліком іншомовної підготовки майбутніх фахівців з міжнародної інформації є наявність значної кількості низьких результатів тестування (7,4%). Це вказує на те, що в процесі їх іншомовної підготовки недостатньо уваги приділяється іншомовній підготовці саме професійного спрямування і, таким чином, майбутні фахівці з міжнародної інформації не володіють лексикою, яка необхідна для вирішення їх фахових завдань.

Висновки. Отже, можемо зазначити, що в ході проведення констатувального експерименту:

- під час вивчення навчальних планів визначено, що в них не передбачається викладання окремих профільних дисциплін іноземною мовою;
- виявлено, що у студентів відсутня можливість особистого вибору другої іноземної мови для вивчення;
- вивчення робочих програм з навчальних дисциплін та практики викладання іншомовних дисциплін показало, що саме професійній спрямованості іншомовної підготовки майбутніх фахівців

приділяється мало уваги, що пояснюється недостатнім рівнем обізнаності викладачів іноземних мов у професійній сфері діяльності фахівців з міжнародної інформації;

– досліджено, що основними перешкодами, які стоять перед викладачами в процесі іншомовної підготовки майбутніх фахівців з МІ, є: недостатня кількість годин для вивчення іноземних мов, низький рівень у студентів іншомовної підготовки загального спрямування, недостатня мотивація у студентів та відсутність обладнання та Інтернету в деяких аудиторіях;

– встановлено, що майбутні фахівці, які проходять підготовку за ОКР «Бакалавр» у порівнянні з тими, що проходять підготовку за ОКР «Магістр», мають недостатній рівень сформованості іншомовної підготовки і, відповідно, не можуть ефективно здійснювати іншомовну діяльність у сфері професійних інтересів;

– провівши тестування студентів 4-го та 5-го курсів, ми визначили недостатній рівень сформованості іншомовної компетентності майбутніх фахівців з міжнародної інформації.

Таким чином, виникає потреба в удосконаленні навчального процесу. Шляхами для вдосконалення є впровадження педагогічних умов і структурно-функціональної моделі такого процесу.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Микитенко Н.О. Технологія формування іншомовної професійної компетентності майбутніх фахівців природничого профілю: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти». Тернопіль, 2011. 43 с.
2. Секрет І.В. Формування іншомовної компетентності студентів вищих технічних навчальних закладів в умовах дистанційної освіти: Дніпродзержинськ, 2011. 384 с.
3. Сура Н.А. Професійна іншомовна підготовка майбутніх фахівців з інформаційно-комунікаційних технологій у технічних університетах. Луганськ: вид-во СНУ ім. В. Даля, 2012. 300 с.